

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра філософії

Затверджено

На засіданні кафедри філософії
факультету філософського
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29.08.2025 р.)

Завідувач кафедри проф. Карась А. Ф.

**Силабус із навчальної дисципліни «Філософія»,
що викладається в межах ОПШ першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 162 Біотехнології та біоінженерія**

Львів
2025

Назва курсу	Філософія
Адреса викладання курсу	Вул. Грушевського, 2 ауд. 333.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра філософії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	162 – Біотехнології та біоінженерія (галузь знань 16 – Хімічна та біоінженерія)
Викладач (-і)	Пухта Ірина Степанівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії
Контактна інформація викладача (-ів)	iryna.pukhta@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	Вул. Університетська, 1. Ауд. 316.
Сторінка курсу	http://filos.lnu.edu.ua/department/filosofiji – електронна сторінка кафедри філософії ЛНУ імені Івана Франка
Інформація про курс	Робоча програма складена на основі стандарту вищої освіти за спеціальністю 162 Біотехнології та біоінженерія галузі знань 16 Хімічна та біоінженерія та варіативної частини освітньо-професійної програми “Біотехнології та біоінженерія”
Коротка анотація курсу	Навчальна дисципліна «Філософія» є нормативною дисципліною зі спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія» за освітньо-професійною програмою “Біотехнології та біоінженерія” першого (бакалаврського) рівня, яка викладається в 5 семестрі в обсязі 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Курс розроблено таким чином, щоб розгорнути перед слухачами потенціал філософського розуміння дійсності та надати учасникам необхідні знання та навички, які б дозволяли здійснювати самостійний критичний аналіз культурних та соціальних явищ, а також орієнтуватися у питаннях розвитку та методології наукового знання. Підніматимуться

	питання світоглядного характеру таким чином, щоб це допомогло сформулювати та відрефлексувати власні світоглядні переконання.
Мета та цілі курсу	Метою курсу «Філософія» є ознайомлення студентів із головними філософськими проблемами, які поставали в контексті розвитку європейської цивілізації, встановлення їх зв'язку із розвитком науки, зокрема біології, прищеплення навичок критичного мислення та розширення світоглядних горизонтів.
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу / Тарас Лютий. – К. : Темпора, 2019. – 384 с. 2. Петрушенко В. Філософія: вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії : навчальний посібник / Віктор Петрушенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014.– 594 с. 3. Предмет призначення філософії у смислотворенні людського буття [Текст] : підручник / [М. А. Скринник та ін.] ; за наук. ред. Михайла Скринника, Людмили Рижак ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. - 653 с. 4. Рижак Л. Філософія сталого розвитку людства: навчально-методичний посібник / Людмила Рижак. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011 - 518 с. 5. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : підручник. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – 650 с. 6. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія / Пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2017. – 528 с. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ворбертон Найджел. Коротка історія філософії. Пер. з англ. Наш формат, 2023. – 224 с. 2. Грін Браян. До кінця часів. Розум, матерія та пошук змісту у мінливому Всесвіті. Храків : КСД, 2024. – 431 с. 3. Гільдебранд Д. Що таке філософія? – Львів : Колесо, 2008. – 244 с. 4. Гносеологія та епістемологія (Навчальний посібник) // Львів: Видавництво «Новий світ», 2020. – 209 с. Режим доступу: http://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/09/Filosofia.-Hnoseolohiia-ta-epistemolohiia.pdf 5. Гокінг Стівен. Коротка історія часу. Від Великого вибуху до чорних дір // https://issuu.com/pubkis/docs/hawking_short_history_ukr - С. 197-200. 6. Дарморіз Оксана. Міфологія : навч. посібник. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. - 248 с. Режим доступності: https://chtyvo.org.ua/authors/Darmoriz_Oksana/Mifolohiia/ 7. Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO // Львів, ЛНУ, 2017. -- 568 с. 8. Кайку Мічію. Майбутнє розуму // Львів: Літопис, 2017. – 405 с.

	<p>9. Кримський С. Під сигнатурою Софії / Сергій Кримський. – К. : Вид. дім «Кієво-Могилянська академія», 2008. – 367 с.</p> <p>10. Кримський С.Б. Запити філософських смислів– К.: Парапан, 2003. - С. 8–21. Доступно на: http://5fan.ru/wievjob.php?id=23241</p> <p>11. Нідельман Я. Серце філософії / пер. з англ. Олега Кіндія. – Львів : Літопис, 2000. – 286с.</p> <p>12. Попович М. Бути людиною / Мирослав Попович. – Київ : Видавничий дім «Кієво-Могилянська академія», 2013. – 223 с.</p> <p>13. Протеро Стівен. Вісім релігій, що панують у світі. Чому їхні відмінності мають значення. BookChef, 2022. – 464 с.</p> <p>14. Рьод В. Шлях філософії : з XVII по XIX століття : посібник / Вольфганг Рьод ; пер. з нім. В.М. Терлецького, О.І. Ведрова. – Київ : Дух і літера, 2009. – 386 с.</p> <p>15. Рьод В. Шлях філософії : XIX-XX століття : посібник / Вольфганг Рьод ; переклад з німецької М.Д. Култаєвої, В.І. Кебуладзе, В.М. Терлецького. – Київ : Дух і літера, 2010. – 366 с.</p> <p>16. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей : панорама новітньої науки / Жаклін Рюс ; з французької переклав Віктор Шовкун. – Київ : Основи, 1998. – 669 с.</p> <p>17. Сломен С. Ілюзія знання. Чому ми ніколи не думаємо на самоті // Yakaboo Publishing, 2018. – 344 с.</p>
Тривалість курсу	I семестр.
Обсяг курсу	<p>90 годин аудиторних</p> <p>З них 16 годин лекцій</p> <p>16 годин практичних занять</p> <p>58 годин самостійної роботи</p>
Очікувані результати навчання	<p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p>ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК04. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій</p> <p>ЗК05. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК08. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК09. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності</p>

	<p>для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК10 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.</p> <p>Програмний результат навчання:</p> <p>ПР23. Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціальнополітичної історії України, правових засад та етичних норм.</p> <p>Після завершення курсу студент повинен:</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • специфіку філософського знання та його структуру; • спільні та відмінні риси філософії, релігії та міфології як типів світогляду; • функції філософії; • основну проблематику філософії в її історичній генезі • основні підходи до тлумачення походження, природи людини та екзистенційних питань її буття • головні гносеологічні концепції та підходи до тлумачення проблеми пізнання; • основні концепції істини та їх критерії; • онтологічні проблеми у класичній та некласичній інтерпретації; • різноманітні підходи до тлумачення проблеми свідомості, свободи волі та штучного інтелекту; • проблеми глобального розвитку людства. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • висловлювати власну позицію зі світоглядних та наукових питань; • аналізувати підходи до вирішення основних філософських проблем, запропоновані в різних філософських течіях, • критично аналізувати першоджерела, • формулювати на теоретичному рівні світоглядні проблеми та здійснювати пошук шляхів їх розв'язання • критично та логічно мислити, послідовно та аргументовано розвивати свою думку, відрізнити істотне від другорядного
<p>Формат курсу</p>	<p>Очний</p>

теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру в усній формі.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань гуманітарних та природничих дисциплін, зокрема таких, як “Історія України”, “Історія української культури”, “Фізика”, “Основи екології”, “Загальна генетика”, “Загальна біотехнологія”. Знання з курсу “Філософії” виконує загальносвітоглядну й методологічну функцію при вивченні загально-гуманітарних дисциплін та спеціальних біологічних дисциплін, зокрема таких, як “Молекулярна біологія”, “Біофізика”, “Біобезпека і біозахист”, “Генетика і селекція біотехнологічних продуцентів”.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Power-Point презентації, дискусії, обговорення текстів, презентації проектів.
Необхідні обладнання	Проектор, доступ до системи електронного навчання Moodle.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.</p> <p>Оцінювання знань під час семінарських занять відбувається за 50 бальною шкалою: від 26 до 50 балів за системою «середнє арифметичне». Максимальна оцінка за відповідь за трибуною з конспектом- 42 бали. Доповнення , коментар– 1 бал. Бали за коментарі додаються до балів за відповіді, а не вираховуються як середнє арифметичне.</p> <p>Для допуску до іспиту студент повинен відповісти мінімум двічі протягом семестру. Якщо відповідь протягом семестру всього одна - віднімається 10 балів. Якщо відповідь одна, але є активні доповнення на кожному семінарі, тоді бали не віднімаються. Мінімальний допуск- 26 балів, максимальна оцінка- 50 балів.</p>

Під час семестру буде проведено модуль на 50 балів (на останньому лекційному занятті).
Оцінка за поточну успішність протягом семестру буде середнім арифметичним між балами, набраними за усні відповіді на семінарських заняттях та оцінкою за модуль.

Іспит проводиться усно або вигляді тестів (40 балів за відповіді на питання по теоретичній частині курсу, 10 балів – за термінологічний словник та конспект праць (по 5 балів за кожний вид роботи) . Конспекти повинні бути написані від руки! Термінологічний словник повинен містити до 50 філософських термінів або понять (по 5-6 термінів до кожної лекції). Словники та конспекти будуть перевірятися під час іспиту. Перевірка виконання самостійної роботи відбуватиметься під час тестування за рахунок включення питань по змісту прочитаних текстів.

За пропущене заняття без поважної причини відіймається один бал (-1). Для відпрацювання потрібно мати довідку від лікаря (якщо пропуск по причині хвороби) або пояснення з деканату (в разі участі в культурно-освітніх заходах), або в разі поважних причин сімейного характеру. Без довідки чи пояснення відпрацювання не приймаються!

Відпрацювання можуть бути виконані письмово у вигляді конспекту відповідей на 5 додаткових питань до семінарського заняття (питання є у планах семінарських занять). Також можуть бути прийняті усно, якщо викладач, який веде семінарські заняття, дає на це згоду.

Оцінювання усних відповідей на семінарах:

Бали Вид роботи

42 Знання теорії+ посилання на текстові джерела. Студент/ка конспект має, але не читає його, а відповідає самостійно. Відповідає на додаткові запитання, ініціює дискусію.

40 Знання теорії+ посилання на текстові джерела. Студент/ка конспект не читає, але підглядає в нього. Відповідає на питання по першоджерелах.

35 Студент/ка здебільшого опирається на конспект при відповіді на питання. Знає терміни та відповідає на додаткові питання по темі. Не може відповісти по першоджерелах.

30 Студент/ка відповідає виключно по конспекту, але має знання термінів.

26 Студент/ка має конспект у телефоні, відповідає по ньому, але не може відповісти на додаткові запитання, не знає значення термінів.

26 і 30 – відповідають оцінці «задовільно», 35, 40 – «добре», і «дуже добре», 42 – «відмінно».

Записи у телефоні не вважаються конспектом!

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати семінарське заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

	<p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Світогляд, його структура, рівні, види, історичні типи. 2. Особливості міфологічного, релігійного та філософського типу світоглядів. Головні риси філософського типу мислення. 3. Предмет та визначення філософії. Структура філософського знання. 4. Співвідношення філософії та науки. Чи є філософія наукою: спільні та відмінні риси. 5. Визначення філософії. Функції та особливості філософського знання. Філософські та наукові методи. 6. Предмет онтології. Відмінність онтології та метафізики. 7. Проблема першопочатку в античній філософії. Детермінізм та індетермінізм. 8. Платонівський дуалізм та інтерпретація головних понять аристотелівської метафізики. 9. Класичні підходи до трактування проблеми буття: монізм, дуалізм, плюралізм. Матеріалізм та ідеалізм у класичній філософії. 10. Некласичні підходи до трактування проблеми буття: (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон) феноменологічний та герменевтичний підходи). 11. Категорії буття (існування, буття, реальність, дійсність, віртуальність, світ). Сфери, форми та рівні буття. 12. Простір і час, рух та розвиток як філософські категорії. Субстанційна та реляційна концепція простору і часу. Різноманітні форми простору і часу та їх характеристики. 13. Філософські теорії розвитку: діалектика, синергетика. 14. Поняття «свідомість» з точки зору різних дисциплін. Філософське поняття свідомості. Поняття свідомість, розум, інтелект. 15. Проблема свідомості у філософії. Структура, ознаки свідомості та її функції. 16. Різноманітність підходів до пояснення проблеми свідомості: моністичний (матеріалізм/фізикалізм, ідеалізм), психофізичний паралелізм, функціоналізм, емерджентна теорія, квантова теорія. «Важка проблема свідомості». 17. Гносеологія та її проблематика. Структура пізнавального процесу: суб'єкт та об'єкт. Інтерпретація знання та пізнання. 18. Головні гносеологічні позиції та їх зміст. 19. Види та рівні пізнання. Роль інтуїції у пізнанні. 20. Проблема істини у філософії. Види істини, критерії істини. Поняття істини, правди та постправди. 21. Рівні і форми наукового пізнання. 22. Визначення науки. Епістеми наукового пізнання.

	<p>23. Питання виникнення науки. Проблема розвитку наукового знання.</p> <p>24. Концепції розвитку науки. Принцип верифікації та принцип фальсифікації.</p> <p>24. Особливості класичної, некласичної та постнекласичної науки.</p> <p>25. Рівні та форми наукового знання.</p> <p>26. Характеристика наукових методів.</p> <p>27 «Наукова картина світу» та антропний принцип усесвіту.</p> <p>36. Предмет філософської антропології. Інтерпретація людини в історії філософії Заходу.</p> <p>37. Проблема походження людини. Екзистенційні та історичні дихотомії (протиріччя) людського буття.</p> <p>38. Проблема сенсу людського життя. Трансцендентність та іманентність як характеристики людського буття. Взаємозв'язок проблеми щастя із питанням сенсу людського життя.</p> <p>39. Глобалізація як цивілізаційний феномен. Етапи глобалізаційної інтеграції. Головні риси глобалізації за Т. Фрідменом.</p> <p>40. Концепція сталого розвитку людства: імеративи та виклики.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

ДОДАТОК

Схема курсу

Ти ж. / дата	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Години на виконання
1 ти жд 02. 09. - 09. 09	<p>Тема 1. Філософія в системі теоретичного знання.</p> <p>План.</p> <p>1. Що таке філософія і для чого її вивчати.</p> <p>2. Предмет та визначення філософії.</p> <p>3. Структура філософського знання, форми та способи філософування.</p> <p>4. Співвідношення філософії та науки. Філософські та наукові методи. Чи можна вважати філософію наукою?</p> <p>5. Функції філософії.</p> <p>Короткий опис теми:</p> <p>Предмет та підходи до визначення філософії (етимологічний, світоглядний, предметний, аксіологічний). Історична еволюція предмету філософії. Епістемний та софійний способи філософування. Філософія як теоретична основа світогляду.</p> <p>Структура філософського</p>	Лекція, семінар, самостійна робота.	<p>1. Гільдебранд фон Д. Що таке філософія? – Львів, 2008.</p> <p>2. Ворбертон Найджел Коротка історія філософії. Пер. з англ. Наш формат, 20023. – 224 с.</p> <p>3. Карась А. Філософія, її предмет і призначення / Філософія: предмет та історія. – с. 3-38.</p> <p>4. Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. – К.: Вид. дім «Киево-Могилянської академії», 2008. – с. 110-123.</p> <p>5. Кримський С. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу? // Запити філософських смислів– К.: Парапан, 2003. - С. 8–21. Доступно на: http://5fan.ru/wievjob.php?id=23241</p> <p>6. Нідельман Я. Серце філософії. – Львів, 2000. – с.10-29.</p> <p>7. Поппер К. Як я розумію філософію? Пер. з нім. за виданням: Popper . Wie ich die Philosophic sehe // Popper K.R. Auf der Suche nach einer besseren Welt. Munchen, 1984. – S. 193–211.)</p> <p>8. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: хрестоматія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – с. 3–63.</p>	<p>Тема 1. Конспект текстів:</p> <p>1. Рассел Б. Історія західної філософії // http://litopys.org.ua/russel/rus02.htm (уривок надається).</p> <p>2. Тарас Лютий Чого може навчити філософія? https://tyzhden.ua/Columns/50/181936</p>	4 год. - ауд, 7 год. - самост.

	<p>знання: онтологія, гносеологія, аксіологія, історія філософії. Філософія і наука: риси подібності і відмінності. Філософські методи: рефлексія, діалектика, феноменологія, герменевтика.</p> <p>Світоглядна, комунікативна, методологічна, прогностична, аксіологічна функції філософії.</p>				
2 ти ж. 16. 09 - 23. 09	<p>Тема 2. Світогляд та види мислення.</p> <p>1.Що таке світогляд, компонентна та рівнева структура світогляду.</p> <p>2.Види світогляду.</p> <p>3. Історичні типи світогляду.</p> <p>4.Види мислення відповідно до типів світогляду.</p> <p>5. Особливості українського національного світогляду.</p> <p>Короткий опис теми: Відношення людина-світ як предмет світогляду, світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння як рівнева структура світогляду. Пізнавальний, ціннісний, релігійний, філософський, етичний, естетичний, компоненти світогляду. Поняття світоглядне ядро, класифікація цінностей в структурі світогляду. Індивідуальний, колективний світогляд, релігійний, атеїстичний, ліберальний,</p>	<p>Лекція , семіна р, самос тійна робот а.</p>	<p>1.Костюк Ірина Культура XXI століття в полоні міфологій: причини та перспективи. Вісник ЛНАМ. Серія: Культурологія. Вип. 29. 2016. С. 37-46. Режим доступності: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/29/6.pdf</p> <p>2. Міфологія : навч. посібник / Оксана Дарморіз. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. - 248 с. Режим доступності: https://chtyvo.org.ua/authors/Darmoriz_Oksana/Mifolohii/</p> <p>3. Протеро Стівен Вісім релігій, що панують у світі. Чому їхні відмінності мають значення. BookChef, 2022. – 464 с.</p> <p>4. Стародубська Марина «Як зрозуміти українців: кроскультурний погляд». Віват, 2024. – 400 с.</p> <p>5.Яковлев Максим Як не стати конспірологом. Віхола, 2023. – 352 с.</p>	<p>Конспект статті: 1.Дарморіз О. Пропаганда як складник сучасної соціальної міфотворчості. Вісник львівського університету. Філософсько- політологічні студії, 2017. Вип. 15. С.43-48 Режим доступності: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/15_2017/7.pdf</p>	<p>4год. - ауд, 7год.- самот.</p>

	<p>консервативний, феміністичний, гуманістичний. Історичні типи світогляду: релігійний, міфологічний, філософський, їх особливості та відмінності. Міфологічне у контексті європейського світогляду ХХ століття. Види мислення: магічне, містичне, наукове, критичне, конспірологічне, інтегральне. Риси національного світогляду: любов до землі, любов до свободи, індивідуалізм, кордоцентризм.</p>				
3 ти ж. 30. 09 - 07. 10	<p>Тема 3. Онтологія. Класична інтерпретація проблеми буття.</p> <p>План.</p> <p>1. Проблема буття у філософії: особливості онтологічного та метафізичного підходів до тлумачення проблеми буття.</p> <p>2. Проблема першопочатку в античній філософії. Онтологічні концепції Платона та Аристотеля.</p> <p>4. Тлумачення проблеми субстанції в епоху Нового часу. Дилема матеріалізму та ідеалізму у філософії.</p> <p>5. Пояснення феномену життя з точки зору механіцизму та віталізму, біосеміотичний підхід.</p>	<p>Лекція , семінар, самостійна робота.</p>	<p>1.Грін Браян До кінця часів. Розум, матерія та пошук змісту у мінливому Всесвіті. Храків : КСД, 2024. – 431 с.</p> <p>2. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. – Львів, 2009. – С. 181-196.</p> <p>3. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей. Панорама новітньої науки. Розділ. Епістемологія біології // Київ: Основи, 2018. – с. 343-370. http://izbornyk.org.ua/jruss/russ13.htm</p> <p>4. Хайдеггер М. Що таке метафізика // Зарубіжна філософія ХХ ст. в 6-ти кн. К., 1993. Кн. 6. // http://stud.com.ua/42190/filosofiya/haydegger take filosofiya</p> <p>5. Татаркевич В. Філософські проблеми фізики // Татаркевич В. Історія філософії. Т.3. Львів, 1999. – С. 333—343.</p>	<p>Тема 3. Конспект статті: 1. Гайдеггер М. «Буття в околі речей». Режим доступності: https://chtyvo.org.ua/authors/Chasopys_Li/N01.doc</p>	<p>4год. - ауд, 7год.-самост.</p>

	<p>6. Некласичні підходи до трактування проблеми буття.</p> <p>Короткий опис теми:</p> <p>Загальне окреслення проблеми буття у філософії.</p> <p>Онтологічний та метафізичний підходи у філософії. Історичні трактування проблеми буття: проблема першопочатку в античній філософії; поняття детермінізм та індетермінізм; платонівський дуалізм світу ідей та світу речей (ейдосів); головні поняття аристотелівської метафізики: суще, сутність, матерія (хіле), форма (морфе).</p> <p>Проблема субстанції у філософії Нового часу: дуалізм, монізм, плюралізм. Механіцизм та віталізм.</p> <p>Протистояння матеріалізму та ідеалізму у класичній онтології. Онтологічні проблеми біології: редукціоністський та нередукціоністський підходи до пояснення феномену життя. Проблема телеологізму у біології. Біосеміотика.</p> <p>Некласичні підходи до трактування проблеми буття: поняття «світової волі» Шопенгауера; «воля до влади» Ніцше; «творчий порив» Бергсона.</p>				
4 ти	<p>Тема 4. Головні онтологічні категорії. Проблема</p>	<p>Лекція</p>	<p>1.. Гокінг Стівен. Коротка історія часу. Від Великого вибуху до чорних дір //</p>	<p>Тема 4. Перегляд відео та підготовка тез до</p>	<p>4год. - ауд, 7год.-</p>

<p>ж. 14. 10 - 21. 10</p>	<p>свідомості у філософії. План. 1. Головні онтологічні категорії: буття, реальність, дійсність, віртуальність, гіперреальність. Структура та форми буття. 2. Філософське та загальнонаукове тлумачення поняття матерії. Простір і час як форми буття матерії. 3. Рух і розвиток. Діалектика та синергетика як парадигми розвитку. 4. Свідомість як онтологічний феномен. Підходи до свідомості з точки зору науки та філософії. 5. Структура свідомості, її функції та ознаки. 6. Головні концепції щодо питання походження свідомості та тлумачення її природи. "Важка проблема свідомості." 7. Проблема «свободи волі» з точки зору біології та філософії. Короткий опис теми: Головні онтологічні категорії: „буття”, „небуття», «сущє», «існування», «світ», «реальність», «дійсність» «віртуальність», «гіперреальність». Поняття «наукова картина світу». Структура та форми буття. Наукове та загальнофілософське значення поняття матерії. Рух і розвиток,</p>	<p>семіна р, самос тійна робот а.</p>	<p>https://issuu.com/pubkis/docs/hawking_short_history_ukr - С. 197-200. 2. Сепетий Д. "Чому існує "Важка проблема свідомості"? // Львів: Літопис, 2017. -- С.373--387. file:///C:/Users/Iryna/Downloads/Philos_2016_2_6.pdf 3. Кайку Мічіо Майбутнє розуму // Львів: Літопис, 2017. -- С. 373 --387. 4. Свааб Дік Франс Ми - це наш мозок // КСД, 2016. - 570 с. 5. Деннет Деніел Що знає РобоМері // Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO // Львів, ЛНУ, 2017. -- С. 414 -- 445. 6 Черчленд. Патриція Ч. Яким чином нейрони знають // Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO // Львів, ЛНУ, 2017. -- С. 453 -- 468.</p>	<p>дискусії на тему свободи волі. Відео: а) Роберт Сапольські Чому у вас немає свободи волі? https://www.youtube.com/watch?v=0nNemcPvil0 б) Як ви поясните свідомість? Девід Чалмерс / Конференція TED2014 (є українські субтитри!) // https://www.ted.com/talks/david_chalmers_how_do_you_explain_consciousness?language=uk#t-703238</p>	<p>самост.</p>
---	--	---	--	---	----------------

<p>простір і час як філософські категорії. Субстанційна та реляційна концепції простору та часу. Діалектика та синергетика як філософські теорії розвитку та самоорганізації.</p> <p>Розрізнення понять: мозок, свідомість, розум, інтелект, ментальність. Інтегральний підхід до вивчення проблеми свідомості Кена Уілбера.</p> <p>Тлумачення свідомості з точки зору таких дисциплін, як біологія, психологія. теорія штучного інтелекту, соціальні науки, філософія.</p> <p>Структура свідомості: самосвідомість, інтелект, розум.</p> <p>Ознаки та функції свідомості. Головні форми, функції та ознаки свідомості. Філософські концепції тлумачення походження та природи свідомості (матеріалізм, ідеалізм, дуалізм, функціоналізм, емереджентна теорія, квантова теорія, біхевіоризм та концепція «втіленого розуму»). Моделі та аналогії тлумачення роботи мозку. Поняття «важкої проблеми свідомості» Д. Чалмерса.</p> <p>Штучний інтелект: можливості та виклики.</p> <p>Проблема «свободи волі»:</p>				
---	--	--	--	--

	<p>антисциентизм.</p> <p>Види пізнання та їх характерні особливості (життєво-досвідне, художнє, релігійне, наукове, псевдонаукове, екстрасенсорне). Чуттєвий та раціональний рівні пізнання та їхні форми. Роль інтуїції у пізнанні та її види.</p> <p>Проблема істини у пізнанні та її критеріїв. Види істини (кореспондентна, когерентна, конвенційна, інструменталістська). Поняття правди та постправди. Когнітивні упередження та їхній вплив на пізнання.</p>				
6 ти ж. 11. 11 - 18. 11	<p>Тема 6. Епістемологія та філософія науки. Проблеми наукового пізнання.</p> <p>План.</p> <p>1. Визначення понять «наука» та "наукова картина світу" Філософські проблеми біології. Зв'язок науки та філософії.</p> <p>2. Концепції розвитку наукового знання - кумулятивна, наукових революцій Т. Куна та епістемологічного анархізму П. Фейєрабенда. Принцип верифікації та фальсифікації та їх роль у встановленні науковості знання.</p>	<p>Лекція , семіна р, самостійна робота.</p>	<p>1. Кун Т. Структура наукових революцій IX. Природа і необхідність наукових революцій // http://litopys.org.ua/kuhn/kuhn10.htm (до 2-го питання)</p> <p>2. Чому наука потребує філософії? // https://zbruc.eu/node/87626 (до 1-го питання)</p> <p>Рекомендована література:</p> <p>1. Рижак Л. В. Парадигми розвитку науки: класична, некласична, постнекласична. // Л. Рижак Філософія як рефлексія духу., Львів, 2009. – С. 358- 389.</p> <p>2. Мельник В. Методологія та її рівні // Філософія як рефлексія духу. Хрестоматія. Львів, 2009. – С. 257-275.</p>	<p>Тема 6.. Конспект праць:</p> <p>1 Мельник В. Методологія та її рівні // Філософія як рефлексія духу. Хрестоматія. Львів, 2009. – С. 257-275.</p> <p>2.Кайку Мічію «Один день в 2100 році» (уривок буде надано).</p>	<p>4год. - ауд, 7год.-самост.</p>

<p>3. Головні риси класичної, некласичної та постнекласичної науки.</p> <p>4. Рівні наукового знання та співвідношення між ними. Методи емпіричного та теоретичного рівнів пізнання.</p> <p>5. Форми наукового знання. Вимоги до наукової істини.</p> <p>Короткий опис теми: Визначення науки. Епістемі наукового пізнання: пізнаваності, реалізму, закономірності. Проблема розвитку наукового знання. Підходи до питання про виникнення науки. Принцип верифікації та принцип фальсифікації. Критерії розрізнення наукового та псевдонаукового пізнання. Особливості класичної, некласичної та постнекласичної науки.</p> <p>Емпіричний та теоретичний рівень наукового пізнання. Форми наукового пізнання (ідея, проблема, гіпотеза, теорія, концепція, парадигма. Поняття наукового методу. Методи емпіричного і теоретичного рівнів пізнання. «Наукова картина світу» та антропний принцип усесвіту. Питання зв'язку філософії та науки на сучасному етапі розвитку пізнання.</p>		
--	--	--

<p>7 ти ж. 25. 11 - 02. 12</p>	<p>Тема 7. Людина як предмет філософського аналізу. План. 1. Визначення поняття «людина» крізь призму історико-філософських учень: від античності до дискурсу постгуманізму. Вплив біології на розуміння природи людини. 2. Проблема походження людини. 3. Екзистенційні дихотомії людського буття. Специфічні людські потреби. Трансцендентність та іманентність людського буття. 4. Проблема сенсу людського буття. Зв'язок сенсу та щастя у людському житті. Короткий опис теми: Інтерпретація природи людини в історико-філософських концепціях Заходу (античність, середньовіччя, Відродження, Просвітництво, модерна та постмодерна філософія, дискурс трансгуманізму. Напрямок філософська антропологія. Проблема походження людини (креаціонізм, еволюціонізм, теїстичний еволюціонізм, теорія Розумного задуму, антропна концепція походження людини).</p>	<p>Лекція , семінар, самостійна робота.</p>	<p>1. В. Франкл Людина у пошуках справжнього сенсу. – Харків: КСД, 2016. – С. 160. 2. Е. Фром Бути чи мати // https://hromadolib.files.wordpress.com/2015/12/fromm_2010_have.pdf 3. Е. Фром Мистецтво любити // КСД, 2017, - С. 192. 4. Сенека Моральні листи до Луцілія // Режим доступності http://ae-lib.org.ua/texts/seneca_ad_lucilium_epistularum_moralium_ua.htm</p>	<p>Тема 7. Конспект праць: 1. Конспект оригінальних текстів: 1. Ж.-П. Сартр Екзистенціалізм – це гуманізм // http://darkelly.info/work/PD/sartr.ukr.pdf 2. Харарі Ювал Ной Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. - Харків: КСД, 2018. - С. 470-520. https://chtyvo.org.ua/authors/Harari_Yuval_Noi/Liudyna_rozumna_Istoriia_liudstva_vid_mynuloho_do_maibutnoho/.</p>	<p>4 год. - ауд, 7 год. - самот.</p>
--	--	---	--	---	--------------------------------------

	<p>Екзистенційні та історичні дихотомії людини. Трансцендентність та іманентність людського буття. Класифікація специфічно людських потреб за Е. Фромом. Проблема сенсу людського життя. Ціннісний підхід до смисложиттєвої проблеми В.Франкла.</p>				
8 ти жд . 09. 12 - 16. 12	<p>Тема 8. Філософія сталого розвитку людства: глобалізаційні та цивілізаційні виклики. 1. Поняття та трактування природи «суспільств» у соціальній філософії. Рушійні сили розвитку суспільства. 2. Три хвили розвитку цивілізацій Е. Тоффлера. 3. Глобалізація та перспективи глобалізаційного розвитку людства. 4. Діяльність Римського клубу у вирішенні та постановці питань глобального розвитку. 5. Поняття "сталий розвиток" та його імперативи. Короткий опис теми: Глобалізація як цивілізаційний феномен. Етапи глобалізаційної інтеграції. Головні риси глобалізації за Т. Фрідменом. Науково-технічний прогрес: тенденції, риси і ризики</p>	<p>Лекція , семіна р, самос тійна робот а.</p>	<p>1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. – К. : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2008. – С. 47–63. 2. Рижак Л. Філософія сталого розвитку людства // Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. — 518 с. 3. Мічіо Кайку Межі майбутнього // Філософія як рефлексія духу : хрестоматія / Людмила Рижак. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С.489-497. 4. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу / Людмила Рижак. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С.603 -638 (Розділ 18. Глобалізація та перспективи сталого розвитку людства).</p>	<p>Тема 8. Конспект уривку праці: 1. «Come On! Капіталізм, короткозорість, населення і руйнування планети». Ювілейна доповідь римського клубу // Режим доступності // http://vsvittranslate.blogspot.com/2017/12/come-on.html</p>	<p>4 год. - ауд, 7 год.- самот.</p>

<p>глобалізації. Глобальні загрози людству: екологічна та демографічна загрози. Штучний інтелект: загрози та можливості. Римський клуб: глобальне прогнозування розвитку людства. Ідеї гуманістичного маніфесту А. Печеї. Концепція сталого розвитку людства як ідея гідного життя людини. Імперативи концепції сталого розвитку людства. Глобальні сценарії сталого розвитку людства.</p>				
--	--	--	--	--

Авторка

Ірина ПУХТА

"Погоджено"

Голова методичної ради
біологічного факультету

Віталій ГОНЧАРЕНКО
"29" серпня 2025 р.

Гарант ОНП

Віктор ФЕДОРЕНКО
"29" серпня 2025 р.